

Werkbijeenkomst LEADER Vlaanderen en LEADER Nederland

VLAAMS
RURAAL
NETWERK

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

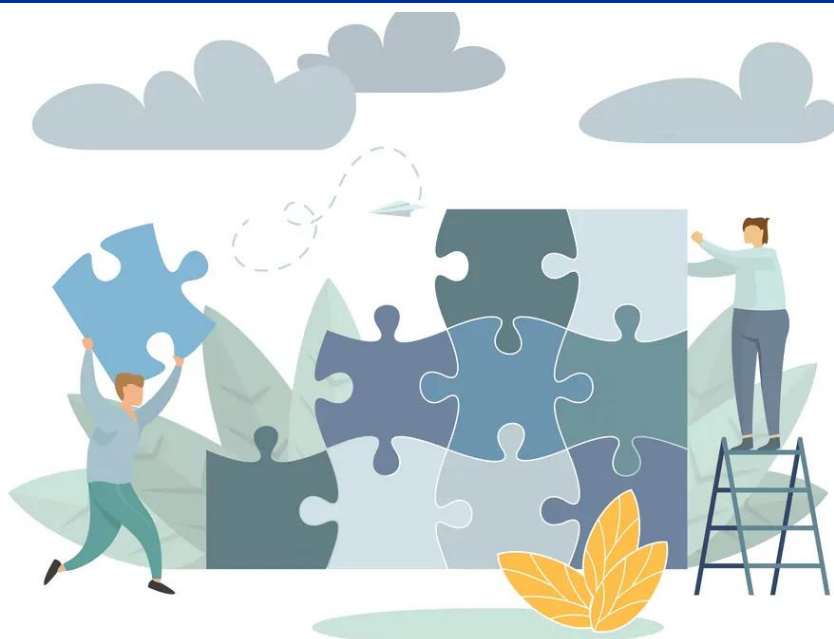

LEADER Netwerk Nederland

REGIE
ORGANISATIE
GLB

Grenzeloos van elkaar leren en met elkaar samenwerken

15 en 16 mei 2025,
Boerderij 't Dommeltje, Hoog Munsel 9a, Boxtel

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Verslagen deelsessies

Inhoud

Ronde 1: De LEADER werkwijze	2
Deelsessie 1. Activeren en dynamiseren: hoe breng je het gebied in beweging?.....	2
Deelsessie 2. Van idee tot aanvraag: hoe kom je tot goede initiatieven en hoe begeleid je die?	3
Deelsessie 3. Beoordelen van aanvragen: wat maakt een initiatief LEADER-waardig?	4
Deelsessie 4. Hoe betrek je jongeren bij je LEADER-programma? Als LAG-lid? Als initiatiefnemers?	5
Ronde 2: inhoudelijke thema's	7
Deelsessie 1. Innovatie in de landbouw	7
Deelsessie 2. Lokaal voedsel	8
Deelsessie 3. Landschapszorg en (agro-)biodiversiteit	8
Deelsessie 4. Plattelandstoerisme	9
Deelsessie 5. Hoe houden we onze dorpen leefbaar en inclusief?	10
Deelsessie 6. Smart Villages	12

Ronde 1: De LEADER werkwijze

Deelsessie 1. Activeren en dynamiseren: hoe breng je het gebied in beweging?

Moderator: Maike van der Maat

Verslag: Wouter Bertier

Intro:

- Leader is nog redelijk onbekend in bepaalde regio's.
- We maken promotie om bottom-up ideeën te krijgen maar een Leaderproject opstarten vraagt toch een zekere professionaliteit.

Via LAG-leden

In Vlaanderen vaak meer leden in de LAG dan in Nederland. Positief: meer LAG-leden kunnen hun eigen netwerk informeren en aanspreken. De LAG-leden zijn wel ambassadeur voor Leader in het eigen gebied. Negatief: ze zijn minder actief betrokken bij het Leaderprogramma. De Leadercoördinatoren nemen veel taken op in Vlaanderen. LAG-leden zijn in Nederland actiever en hebben een groter engagement. Hoe maak je van je LAG-leden actieve ambassadeurs? Sommige gebieden hebben ook vrijwilligers die al jaren ervaring hebben met het opzetten van Leaderprojecten en zij vertellen hun tips en tricks aan startende initiatieven.

Via Leadercoördinator:

Een Leadercoördinator met veel ervaring heeft een uitgebreid netwerk en activeert het eigen gebied door de vele, verschillende contacten.

Tools:

- Combinatie van algemene communicatie maar ook doelgroepgerichte communicatie.
- Organiseren van een startavond met alle info over het Leadergebied.
- Nederland: organisatie van thematische avonden. Ze willen vooral ook inwoners mee krijgen in een bepaald verhaal. Ze willen voldoende betrokkenheid krijgen. Veel gemeenten hebben ook een organisatie zoals dorpsbelangen om voldoende mensen aan te spreken. Goedgekeurde projecten krijgen soms een buddy die mee de voortgang van een project opvolgt.
- Filmpjes maken van projecten. Productiehuizen die filmpjes maken, kosten veel. Niet onderschatten dat aanvragers/promotoren zelf ook goede, goedkope filmpjes kunnen maken.
- Het Leadersecretariaat kan ook persberichten verspreiden voor de eigen projecten.
- Als secretariaat een infobord/plakkaat geven aan aanvragers/ promotoren om uit te hangen.
- Aanvragers/promotoren samen uitnodigen op een event, lunch. Dit zorgt ook mogelijkheden om zelf als LAG-groep te communiceren en om hen te laten communiceren.

- Aanvrager met een goed idee kan 50% steun krijgen om een expert in te huren om het dossier mee te schrijven.
- Een brochure met alle projecten.
- Als coördinator of als promotor aansluiten bij bestaande evenementen om daar wat spreektijd te krijgen.
- In publieke ruimte promotieblokken voor Leader plaatsen.
- Via sociale media kunnen veel mensen bereikt worden. Facebook is niet zo interessant. LinkedIn is een goed kanaal om te informeren en een Leaderoproep te verspreiden.
- De goedgekeurde projecten inzetten als promotie. Bijvoorbeeld mensen op een project uitnodigen, de verhalen van die projecten mee verspreiden.
- Zelf actief naar vergaderingen, organisaties, enz. stappen om hen te informeren.

Conclusie:

- Veel verschillende promotie- en communicatiekanalen gebruiken.
- Proberen om van LAG-leden een goede ambassadeur te maken.

Deelsessie 2. Van idee tot aanvraag: hoe kom je tot goede initiatieven en hoe begeleid je die?

Moderator: Robrecht Geeroms

Verslag: Wouter Peeters

1. Hoe komen ideeën binnen? Eerst en vooral het netwerk van LAG-leden zelf en mond-aan-mond reclame. Directe lijnen met contactpersonen binnen de lokale besturen zorgen voor toegang tot communicatie in gemeentelijke communicatiekanalen. Eigen infosessies, zoals een ontbijtsessie met speeddate voor potentiële promotoren, zijn belangrijk. Bij voorkeur op een inspirerende locatie of aan de hand van een excursie langs afgelopen projecten. Tot slot inzetten op plaatselijke in plaats van nationale pers. Plaatselijke pers heeft meer aandacht voor lokale verhalen. LEADER Pajottenland+ heeft een caravan waarmee de coördinator op grote evenementen in de regio aanwezig is om laagdrempelig ideeën te capteren.
2. Belang van filteren. Elk idee is waardevol maar daarom nog niet geschikt voor LEADER. Verschillende afzonderlijke ideeën kunnen verbonden worden tot een groter geheel, maar vaak is het ook zaak van doorverwijzen naar andere kanalen of financieringsbronnen.
3. Microprojecten (Vlaanderen) of Klein Leader (Nederland - <https://www.flevoland.nl/loket/loketoverview/kleine-leader-projecten>) kan een opstap betekenen naar grotere projecten. Proeftuinprojecten (Nederland) geven ruimte aan ideeën waar nog niet zo veel draagvlak voor bestaat.
4. LAG-leden zijn de belangrijkste ambassadeurs van het programma. Zij zijn niet alleen beslissers maar ook 'meedenkers'. In Nederland zijn er LAGs waar leden mee met de coördinator op eerste intakegesprek gaan. In andere gebieden werkt men eerder via peter- of meterschap.

5. In Vlaanderen moet elke LAG zich verplicht laten adviseren door een expertengroep met daarin onafhankelijke experts. In Nederland gebeurt dit ook, maar eerder informeel in plaats van binnen een vaste structuur.
6. Belangenconflicten en dilemma's. De LAG-coördinator probeert de promotor steeds uit te dagen om de lat hoger te leggen. Dit kan voor spanningen zorgen wanneer daar geen draagvlak voor is bij de promotor of wanneer de LAG het project dan alsnog afkeurt. Een ander spanningsveld zit in projectaanvragen die te commercieel zijn en te weinig maatschappelijke meerwaarde bevatten, of die tot de reguliere werking van de promotor behoren.

Deelsessie 3. Beoordelen van aanvragen: wat maakt een initiatief LEADER-waardig?

Moderator: Annie Stelma

Verslag: Nadine Vantomme

Het proces:

De procedure werd weinig gewijzigd doorheen de tijd in Nederland

- De scoringslijsten zijn zo opgemaakt dat je altijd het minimum haalt en er bijna geen projecten worden afgewezen
 - Goed voorbereid, goeie kans om hoog te scoren
- Het Voortraject – de pitch gebeurt door de leadercoördinator zelf
 - Enkel als de LAG het Leader-waardig vindt, dan gaat het project maar door voor verdere uitwerkingen en wordt het daarna maar ingediend bij Stimulus/SNN of de provincie en de LAG geeft dan punten
 - Het voortraject is al lang voor de promotor en dan wordt het moeilijk om als lag-lid nog een project af te wijzen.
 - Stimulus doet een korte ontvankelijkheid en voert achteraf nog een grondiger check uit.
 - De provincie beslist

Vlaanderen:

- Projecten worden eerst inhoudelijk geadviseerd door de expertengroep en daarna worden de projecten goedgekeurd door de LAG.
- Ook binnen Vlaanderen moet de jury van de lag-leden lef hebben om een project af te keuren, als het project al positief werd geadviseerd door de expertengroep.
 - De LAG-leden worden beïnvloed door de beoordeling van de expertengroep omdat je dit al hebt gekregen in bepaalde LAG's
 - Of als de punten worden samen geteld van de expertengroep en de LAG

Hoe geraak je aan uw LAG-leden? (Nederland)

- Via nieuwsbrieven wordt de vraag gesteld zodat geïnteresseerde burgers zich zouden kunnen kenbaar maken

- Hier vertegenwoordig je de inwoners van de gemeenten
- Heel weinig publieke leden.

Hoe gebeurt de beoordeling van de projecten?

Nederland:

- Er zijn hulpvragen om te beoordelen.
- Scores worden in de LAG besproken
- Een heel goeie instructie om te beoordelen
- Er zijn criteria
 - Per criteria wordt er een scores ingevuld
 - Stuurt de scores naar de coördinator en die maakt een gemiddelde score op
 - In de vergadering wordt er gekeken als er grote verschillen inzitten en in de vergadering kunnen de scores bij gewerkt worden.
 - Per thema een score min 10, max 20 punten en nog onderdelen in het thema

Conclusie:

- Eerste check is heel belangrijk/ontvankelijkheid
- Belangrijk hoe je correct scores kan toekennen: uitwisseling van de beoordelvingsvragen tussen Nederland en Vlaanderen
- LAG-leden moeten de vrijheid hebben om individueel te scoren
- Projecten die goedgekeurd worden, moeten ook gehonoreerd worden
- In Nederland zitten veel meer burgerleden in de LAG, ook de LAG is veel kleiner dan in Vlaanderen. In Nederland zijn de grootte van de LAG's tussen 6 en 15 leden.

To do:

Scoringsformulieren en hoe je de formulieren correct kan invullen uitwisselen tussen Nederland en Vlaanderen

Deelsessie 4. Hoe betrek je jongeren bij je LEADER-programma? Als LAG-lid? Als initiatiefnemers?

Moderator: Wim Van Gorkum

Verslag: Jan Van Winghem

Inspirerende voorbeelden – nuttige tips

Voorzien in een jongerenbudget

- Leader Zuidwest Fryslân geeft aan dat jongeren geresponsabiliseerd en betrokken werden in het kader van het Leefbaarheidsfonds “Iepen Mienskipsfûns” (IMF) van de provincie Fryslân. De jongeren beslissen zelf welke projecten er goedgekeurd worden binnen een specifiek budget dat voorbehouden werd voor jongerenprojecten. Jongeren worden mee betrokken bij de pitches van de “gewone” LEADER-projecten.

- In de regio Rivierenland werd naar het voorbeeld van Finland en Leipzig een budget van € 100.000, zonder Europese of andere regels, als cofinanciering samengebracht in samenwerking met gemeenten. Doel is projecten voor en door jongeren mogelijk te maken, jongeren bepalen zelf de spelregels waaraan projecten moeten voldoen.

Maak het niet te moeilijk

- Vlaanderen heeft de mogelijkheid voorzien van micro-projecten. Deze zijn administratief eenvoudiger dan de reguliere projecten.
- Leerlingen van landbouw- en technische scholen kunnen onder begeleiding van leerkrachten een micro-project uitwerken en zo innovatie op het platteland stimuleren. (LEADER Noord-West-Vlaanderen)

Creëer broedplekken (cfr. kunstencentrum Oosterwolde)

- Voorzie laagdrempelige plekken waar jongeren in contact kunnen komen met een brede waaier aan initiatieven. Op dergelijke plekken zijn organisaties uit verschillende sectoren aanwezig, door uitwisseling kunnen organisaties elkaars inhoudelijke werking bevruchten en kunnen er nieuwe ideeën en initiatieven groeien.

Benader jongeren via hun eigen leefwereld (TikTok, Snapchat...)

LAG Utrecht West / LEADER Weidse Veenweiden

- Maakt gebruik van een coördinatie duo met een jongere coördinator (23 jaar) en een meer ervaren coördinator.

Ronde 2: inhoudelijke thema's

Deelsessie 1. Innovatie in de landbouw

Moderator: Rigtsje Hooghiemstra

Verslag: Maïke van der Maat

Ervaring van de aanwezige LAG-leden en coördinatoren is dat LEADER vooral landbouwinnovaties ondersteunt die breder zijn dan alleen landbouw. Dus bijvoorbeeld projecten die ook een maatschappelijk/ sociaal doel dienen of raakvlak hebben met cultuurhistorie, landschap, klimaat, etc.

LAG's zijn vaak terughoudend over puur agrarische projecten (die géén breder doel dienen). Dergelijke projecten kunnen veelal ook gebruik maken van andere (GLB)regelingen. Tijdens het gesprek werd gezegd: "Je moet met LEADER ook niet persé alle doelen willen dienen." Belangrijk dus om bij het opstellen van de LOS goed te kijken waar concrete behoeften liggen die bij LEADER passen.

Belangrijke vraag bij innovaties: is de innovatie economisch rendabel? Iets kan wel sociaal wenselijk zijn, maar is het ook duurzaam op de lange termijn? In alle LAG's zijn wel ervaringen met korte keten-projecten die slechts van korte duur zijn.

In deze onzekere tijden (in de landbouw) starten agrariërs niet snel met projecten waarvan de uitkomst onzeker is. Dat zorgt er wellicht voor dat het aantal projecten op dit thema nog beperkt is bij veel LAG's. Ook de complexiteit van een subsidieaanvraag zorgt ervoor dat agrariërs terughoudend zijn om een aanvraag in te dienen. Misschien zou het faciliteren van een 'projecttrekker' hier iets in kunnen betekenen om projecten van de grond te krijgen?

Pilots of onderzoeksprojecten zijn nodig om te testen of een innovatie werkt. Hier zit ook een tegenstrijdigheid: we zeggen wel dat innovaties mogen mislukken, maar tegelijkertijd kijkt de LAG bij de toetsing wel naar de haalbaarheid van een project. Ook overheden of controlerende instanties hebben weleens moeite met innovatieve pilots, aangezien die (nog) niet altijd voldoen aan geldende regels of richtlijnen. Misschien kan de LAG hier een lans breken? Want pilots zijn wel heel wenselijk/ noodzakelijk!

Overigens zou het leerzaam zijn om de ervaringen van dergelijke pilots goed in beeld te brengen, zodat anderen hiervan kunnen leren. Een projectdatabase zou hierbij behulpzaam kunnen zijn. LAG's hebben niet altijd zicht op de inhoudelijke resultaten van een pilot: zeker aan het eind van een LEADER-periode worden projecten niet altijd actief bevraagd op het slagen van hun project. Dat is een gemiste kans!

Deelsessie 2. Lokaal voedsel

Moderator: Pierre-Bernard Van Acker

Verslaggever: Ruben Blanckaert

Tijdens de sessie lag de focus vooral op het uitwisselen van goede voorbeelden en de risico's en struikelblokken die kunnen ontstaan. Struikelblokken die geregeld boven komen zijn:

- het opzetten van een logistiek systeem en transport van de verschillende producten naar de afzetpunten/distributiecentra
- het voorzien van een voldoende regelmatige stroom aan producten
- het vaak afhankelijk zijn van vrijwilligers
- het evenwicht kwijtraken tussen enerzijds voldoende opschaling voorzien en anderzijds de keten zo kort mogelijk te houden (producent → distributiecentrum → winkel → consument)
- een voldoende economisch rendabel systeem opzetten
- het ontbreken van een mindshift bij de consument: beperkter gamma, minder vooraf verwerkt (niet gesneden, gewassen...)

Enkele succesvolle initiatieven die aan bod kwamen:

- een tuinder die zijn perceel ter beschikking stelt aan buurtbewoners (www.ushof.nl)
- onbemande supermarkten of hubs waarin regionale producten verkocht worden → doordat het om meerdere winkels gaat vergemakkelijkt dit het logistieke luik (<https://www.oogst.shop/>)
- Buurderij (<https://boerenenburen.be/nl-BE>)
- Automaten met lokale producten in dorpen waar er geen supermarkten zijn
- Voedselfamilies: kennisnetwerk om consumenten, organisaties en boeren bijeen te brengen en zo hun ideeën te kunnen pitchen. Bijvoorbeeld brood met lokaal graan en spreads met lokale lupine

Deelsessie 3. Landschapszorg en (agro-)biodiversiteit

Moderator: Koen Landuydt

Verslaggever: Alexander Spriet

- Biodiversiteit en landschapskwaliteit is één van de drie beleidsthema's dat opgenomen is in elk LOS van de Vlaamse LAGs => extra focus deze programmaperiode
- Weinig LEADER-projecten m.b.t. dit thema, ondanks de publieke aandacht en bewustmaking (mogelijke redenen: 'kleine' budgetten in vergelijking met andere fondsen; 'containerbegrip')
- Thema wordt eerder als neveneffect beschouwd i.p.v. direct effect ('nice to have' vs 'must have')
- LEADER-projecten m.b.t. dit thema zijn beperkt in tijd, terwijl de effecten op lange termijn gezien moeten worden => wees ervan bewust dat een vervolg noodzakelijk is

- Geen LEADER-steun voor kosten beheer en onderhoud => komt duurzaamheid project ten goede. Wél LEADER-middelen voor draagvlak, structuur, communicatie en kennisuitwisseling.
- Spanningsveld landbouw en natuur => zorg voor uitgebreid netwerk (partners met elkaar in verbinding brengen; luisteren naar elkaar; verzoenen; draagvlak)
- Algemene bemerking:
 - In NL meer algemene visie/beleid hoe landschap geregisseerd moet worden (rijksadviseur)
 - In Vlaanderen is de visie regio-gebonden (via bv. regionale landschappen) => een helikopterperspectief + regelgeving/beleid op Vlaams niveau is wenselijk
 - Natuur is niet enkel bomen en bos, maar ook hooiland, insecten, ... => je hebt hele schakel nodig om biodiversiteit te bewerkstelligen => **integraal beleid nodig**; iedereen moet steentje bijdragen => moet duidelijk zijn voor mensen wat natuur en biodiversiteit is => definiëren en begrippen creëren (beeldvorming door beleving want er zijn veel mensen die natuur niet beleven) => momenteel nog in fase van bewustwording
- Good practices:
 - [Je school kan de boom in](#)
 - [Lekker Landschap](#)
 - [Kiemkracht](#) (zie ook pitch Kim De Kock)
 - [Boost voor boer, bodem en biodiversiteit](#). Dit is een vervolg op het vorige samenwerkingsproject [Geïntegreerd Faunaplan](#).

Deelsessie 4. Plattelandstoerisme

Moderator: Huub van der Maat (LAG-lid LEADER Utrecht Oost)

Verslag: Bart Soldaat (coördinator LEADER Hollandse Plassen)

Deelnemers:

Ingrid Voncken (coördinator LEADER Weerterland)

Anne Stelma (LAG-lid LEADER Zuidoost Friesland)

Henk van Tries (LAG-lid LEADER Zuidwest Twente)

Nadine Vantomme, (Vlaamse Land Maatschappij)

LEADER Utrecht Oost: op kruispunt van twee UNECO Werelderfgoederen: de Romeinse Limes en de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Utrecht Oost wil plattelandstoerisme verder ontwikkelen zonder dat het gebied overlopen wordt.

LEADER Weerterland: bij ons speelt vooral als dilemma of we initiatieven van individuele ondernemers kunnen subsidiëren versus het algemene belang

LEADER Zuidwest Twente: in ons gebied zijn er drie grotere steden (Enschede, Almelo, Hengelo). Hierdoor is de stad-platteland relatie prominent aanwezig.

LEADER Zuidoost Friesland: 15 gemeente werken samen om gebied te promoten. Dit valt samen met het LEADER-gebied. Vanuit ons programma kunnen we dit dus versterken door ondernemers te ondersteunen en de promotie. Vraag is wel: voelen mensen zich betrokken bij de regio?

LEADER Hollandse Plassen: om subsidie te krijgen moeten initiatieven op het gebied van plattelandstoerisme onderdeel zijn van regiomarketing en economisch impact hebben. Onze regio is weer onderdeel van een groter gebied, Het Groene Hart. We stellen samenwerking verplicht om te voorkomen dat maar een partij er voordeel aan heeft. Ook worden mogelijke negatieve effecten van initiatieven meegenomen in de beoordeling.

LEADER Vlaanderen: plattelandstoerisme is geen specifiek thema, maar er kunnen wel projecten worden gesubsidieerd. Mits ze maar wel voldoen aan de algemene criteria van de drie P's: People, Planet, Profit.

Vraag is ook: wat is plattelandstoerisme? Of anders gesteld: voor wie is het bedoeld? De eigen inwoners of bezoekers van buitenaf? Vallen evenementen er ook onder? Hier wordt verschillende mee omgegaan. Het kan wel, als het maar de opmaat is voor een terugkerend iets.

Ook is het zaak te zoeken naar combinaties, b.v. met cultuur en cultuurhistorie of landbouw. Er moet ook meer aandacht komen voor inclusief toerisme, zodat voorzieningen beter toegankelijk worden voor minder validen, b.v. door middel van toiletvoorzieningen, aangepaste infrastructuur en laadpunten voor b.v. scootmobielen.

Wat betreft het dilemma in Weerterland: het is inderdaad zaak dat initiatieven ook een bredere, maatschappelijke impact hebben. Aan de andere kant gaat het ook vaak om innovatie en ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen. Je kunt de subsidie dan beschouwen als vergoeding voor extra kosten en leergeld. Wel is het zaak om de kennis uit projecten meer met elkaar te delen, binnen het gebied maar ook tussen gebieden.

Deelsessie 5. Hoe houden we onze dorpen leefbaar en inclusief?

Moderator: Kim van Breda

Verslag: Davy Froyen

-
- Voorstelling traject Veerkrachtige dorpen binnen provincie Antwerpen door vzw Rurant.
Is een burgerparticipatietraject met lokale besturen en inwoners rond dorpenbeleid, leefbaarheid en levendige dorpen waarbij noden en behoeften van het dorp ook naar voor komen. Traject zorgt voor verbinding tussen bewoners en lokaal bestuur.
 - Evolutie in demografie in dorpen de voorbije jaren, aantrekkingskracht van het Vlaams platteland door betaalbaarheid van wonen, wegtrekken van lokale voorzieningen, sociale cohesie ontbreekt in de kleine plattelandsdorpen. We zien dat

Vlaanderen hier aandacht aan wil blijven besteden door bv. de organisatie van het plattelandspact rond 5 thema's.

Ook in Friesland ziet men dat lokale voorzieningen wegtrekken, geen scholen meer in het dorp, geen dorpsinfrastructuur. Dorpen kunnen worden gezien als slaapdorpen. LEADER kan hier vaak een rol in spelen. Voorbeeld projecten uit LAG Pajottenland; de okkernoot, projectidee rond pop-up in leegstaande gebouwen.

- Voor plattelandsdorpen en dorpsbewoners zijn microprojecten vaak interessant omwille van beperkte administratie en voor de leefbaarheid van dorpen kunnen kleine ingrepen al een grote meerwaarde creëren.
- Multifunctionele invulling van dorpsinfrastructuur. Voorbeeld van Friesland is de deelstations voor voeding (gelijkaardig als het initiatief van de voedselbanken) om rond (kans)armoede te werken in dorpen. Deelstations = plaatsen/stations (vaak organisatie via kerken/caritas) waar voeding kan worden geplaatst (overschotten) waarbij anderen voeding kunnen meenemen zonder controle/schaamte.
- Belangrijke rol van vrijwilligers binnen LEADER, voornamelijk ouderen die hiervoor tijd vrij maken. Invloed van covid op vrijwilligerswerk. Jeugd blijft belangrijk om de continuïteit van initiatieven te garanderen, vaak meer moeite om deze doelgroep te betrekken. Hierbij bestaan uitzonderingen; initiatieven "neem je buurjongen, neefje mee". Vergrijzing van het platteland speelt hierin mee een rol. Hiervoor is jeugd blijven aantrekken en in het dorp houden een belangrijk thema binnen LEADER. Huisvesting die betaalbaar is voor jongeren in aantrekkelijke woonomgevingen met lokale voorzieningen is een aantrekkingskracht waar LEADER een rol in kan spelen. Experimenteren met woonvormen kunnen hier mogelijkheden in zijn. Bv. Knarrenhofjes waarbij dorpsbewoners taken overnemen, ondersteuning bieden bij doelgroepen (ouderen, eenzaamheid, armoede).
- Inzetten op sociale inclusie om op een laagdrempelige wijze doelgroepen te betrekken. Vooral inzetten op activiteiten en betrokkenheid. Vb; straatverantwoordelijke die aanbod van de gemeente toelicht aan nieuwe bewoners in Mol. In Friesland project waarbij studenten en senioren samen leven en voor een goedkopere huisvesting ondersteuning bieden aan senioren, organiseren van activiteiten om verbinding te creëren. Rol van buurthuis waar verenigingen een plaats krijgen en hun aanbod aan bewoners kenbaar kunnen maken. Uitwisseling tussen bestaande initiatieven, goede praktijken die bestaan kenbaar maken.

Deelsessie 6. Smart Villages

Moderator: Nicolas Cammaert

Verslag: Els Van Mossevelde

Iedereen gaf kort toelichting bij eigen betrokkenheid of visie op het thema "Smart Villages" en plattelandontwikkeling. Rode draad: veel interesse in samenwerking over grenzen heen, nood aan concrete tools én duidelijkheid rond het begrip.

Nederland:

- Heeft geen aparte focus op 'smart villages', aangezien men ervan uitgaat dat dorpen sowieso al 'smart' zijn.

België:

- In Vlaanderen wordt wel expliciet het label 'Smart Villages' gebruikt.
- Antwerpen concrete acties rond geconnecteerde dorpen, met focus op samenwerking over gemeentegrenzen heen.
- West-Vlaanderen: project 'Leefbare dorpen' → niet per se digitaal/smart, discussie of digitale component noodzakelijk is.
 - 5G-netwerken in opbouw, maar blijft vaag wat 'smart' concreet inhoudt.

Algemene conclusie: het begrip "Smart Villages" is nog vaag en voor interpretatie vatbaar. Duidelijke afbakening en voorbeelden zijn nodig.

Presentatie Wiet van Meel – Stichting Tussenheid Hilvarenbeek

Het versterken van lokale ontwikkelkracht (presentatie wordt separaat meegestuurd)

Observaties & inzichten uit de groep

- Inbreng van expertise (vak kennis) boven procesbegeleiding
- Lokale gemeenschappen dienen het zelf te doen (zelf verantwoordelijkheid nemen)
 - Projectidee moet vertrekken vanuit wat ik wil doen en kan doen. Niet wat ik denk en ander moet doen.
 - Vertrekken vanuit lokale noden, niet vanuit opgelegde formats of kopieën van andere regio's.
- Plan financieren t.a.v. realisaties.
 - Lokale gemeenschappen helpen een goed plan te schrijven.
- Nood aan een goede kennis van het subsidielandschap voor plattelandontwikkeling – hoe begeleid je promotoren hierin?
 - Toolkit voor plattelandontwikkeling vertalen naar Vlaams & Nederlands niveau?
 - Soort van rijbewijscursussen: hoe schrijf je een subsidie? Hoe bouw je een goed dossier op?